

Recursos formatius

Coia Sánchez García

Enginyeria Sense Fronteres

Els projectes de cooperació que es dediquen al desenvolupament humà estan demostrant cada vegada més la seva efectivitat. Perquè es puguin realitzar projectes que de veritat vagin encaminats al desenvolupament humà de les persones, és necessari que els professionals que participen disposin d'una sèrie de coneixements i habilitats i comparteixin uns determinats valors. S'ha incrementat també l'exigència d'aquests projectes quant a les aportacions tecnològiques i a les intervencions en àrees vinculades amb l'enginyeria i les infraestructures. Les persones que participen en projectes de cooperació per al desenvolupament han de tenir un elevat compromís ètic i social, a més d'un alt grau de professionalitat per a executar-los. La Universitat Oberta de Catalunya (UOC) i l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura (ETSA) de la Universitat Politècnica de Madrid (UPM) ofereixen sengles cursos especialitzats amb l'objectiu de formar aquests professionals. Es tracta de formació amb un enfocament practicoteòric en un marc pluridisciplinar, amb uns continguts polaritzats cap a la formació tècnica específica d'enginyeria, en el cas de la UOC i d'hàbitat bàsic, en el de l'ETSA. Ambdós cursos dediquen una part significativa del temari a conceptes de cooperació internacional i desenvolupament humà i donen gran importància a la formació tècnica.

La UOC organitza junt amb Enginyeria Sense Fronteres (ISF) el curs de postgrau virtual de Tecnologies per al Desenvolupament Humà que pretén facilitar el perfeccionament de competències professionals per a la integració de les tècniques i els coneixements propis de les enginyeries en programes i projectes de cooperació internacional. La formació busca donar una visió àmplia de les intervencions amb base tecnològica com a dinamitzadores del desenvolupament humà a escala local i global i comprendre l'impacte dels projectes de cooperació internacional d'enginyeria en cada realitat concreta; a més, s'analitzen els components i s'adeqüen els recursos i les infraestructures a les necessitats específiques de cada projecte. El curs ensenya a controlar i treballar amb les tècniques i els instruments específics per a la gestió de programes i projectes de cooperació internacional relacionats amb la promoció i provisió d'infraestructures bàsiques. Entre els continguts tractats estan els assentaments humans i infraestructures dels serveis urbans, la millora de la qualitat de l'hàbitat, l'aigua i sanejament des del punt de vista del dret a l'aigua potable i la provisió d'aigua superficial i subterrània. El curs inclou també un tema sobre energia i tecnologies de la informació i les comunicacions (TIC) on s'estudien les energies renovables, l'electrificació en zones rurals i en petites comunitats i la transferència de coneixements.

La UOC imparteix també dos cursos d'especialització: Gestió de projectes d'enginyeria i Aplicacions d'enginyeria per al desenvolupament humà. Aquests cursos ofereixen especialitzar-se en la definició, gestió i avaluació de projectes de cooperació internacional vinculats al desenvolupament d'aplicacions d'enginyeria.

(www.uoc.edu/masters/esp/internacional/ingen_sin_fronteras/P_tecn_desar_humano.html).

L'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura (ETSA) de la UPM, per la seva banda, imparteix el curs d'especialització "Cooperació per al desenvolupament d'assentaments humans al

Tercer món. Instruments de planejament urbà per a Llatinoamèrica i Àfrica” (www.etsam.upm.es/Instituciones/jherrera/habitabilidad). El curs tracta la cooperació per mitjà de la difusió d'assentaments que cobreixin les necessitats bàsiques d'habitabilitat, i analitza especialment els assentaments autoconstruïts en el sector de l'economia informal llatinoamericana i africana. Es tracta la precarietat habitacional i l'habitabilitat bàsica de manera teòrica i, sobretot, pràctica d'adquisició dels instruments tècnics necessaris. Amb aquesta formació s'intenta donar una visió crítica que combini el desenvolupament humà, com a fi últim de totes les intervencions, amb el desenvolupament sostenible, sempre subsidiari a aquell fi. Es pretén definir amb realisme un entorn extern físic i polític, bàsic i universalitzable, que sigui condició de possibilitat per a l'expansió plena de la llibertat i les capacitats de les persones.

El curs introdueix al principi conceptes de cooperació i senyes d'identitat espacial del subdesenvolupament. Analitza el sistema internacional de cooperació i, en concret, l'ajuda espanyola i el rol de les ONGD. Tracta l'avaluació de projectes de desenvolupament, des de la dimensió econòmica, la gestió urbanística i el finançament, sense oblidar la dimensió de gènere en els projectes habitacionals. Dedica diversos temes a l'estudi de la història i cultura dels pobles africans i llatinoamericans, a la resposta institucional que els seus governs donen al problema de l'habitatge precari i a programes concrets de millora barrial. Els mòduls del curs tracten aspectes pluridisciplinars de l'hàbitat bàsic, des de la seva identitat i processos de cooperació i gestió, al coneixement específic de la dimensió física i constructiva dels assentaments. Les classes donen una visió global de l'habitabilitat precària i tracten continguts com els instruments d'intervenció i la urbanització de baix cost i mà d'obra intensiva. El curs permet aprofundir en la matèria d'hàbitat bàsic a través de l'estudi de casos concrets com el paper d'un arquitecte davant de la destrucció de vivendes en el terratrèmol de Ciutat de Mèxic o l'aplicació en cinc projectes de vivendes de la cooperació basca després del “Mitch”.

Arquitectura i Compromís Social

Segons un vella dita, “si vols quelcom ben fet, has de fer-ho tu mateix”. Un grup de persones de l'ETS d'Arquitectura de la Universitat de Sevilla van decidir, amb aquest punt de partida, “sortir de l'aula i trepitjar el carrer, passejar pels barris de la ciutat i treballar amb la gent”. Es forma així Arquitectura i Compromís Social (www.arquisocial.org), una associació que treballa per posar en pràctica el que, ben sovint, queda confinat als discursos de les solemnitats acadèmiques: el compromís de la universitat amb la societat.

Al llarg dels seus més de deu anys de vida, s'ha creat un historial prou dens i actiu no sols com per ser avui una associació amb implantació a la ciutat, sinó també no molt estimada en alguns cercles polítics i econòmics, que veuen en ella un seriós obstacle a l'explosió immobiliària desafortada.

Molt lligada a ella, i inspirada en la seva trajectòria, neix el 2001 Universitat i Compromís Social (www.us.es/compromiso), aglutinant a prop d'un centenar de membres de les universitats de Sevilla i Pablo de Olavide, procedents de més de vint disciplines. Es tracta d'un col·lectiu multidisciplinar amb força i capacitat d'acció, que organitza cursos de formació dins i fora de les aules, jornades de reflexió i interpretació de fets, pel·lícules, discursos, decisions polítiques o econòmiques..., participant en activitats de protesta i propostes, etc.

Ambdós col·lectius ofereixen activitats de lliure configuració per a estudiants de les universitats públiques sevillanes. Arquitectura i Compromís Social va impartir el curs 2004-

2005 l'assignatura "Hàbitat i Desenvolupament", mentre que en el si d'Universitat i Compromís Social va tenir lloc la tercera edició de l'assignatura del mateix nom.